

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 278/2022-66

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] 2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] 3. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] 4. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a 5. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených JUDr. Ivetou Petejovou, advokátkou, Hlavná 20, Košice, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 4Cdo/236/2020 a jeho uzneseniu z 26. januára 2022 takto

rozhodol:

1. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 4Cdo/236/2020 a jeho uznesením z 26. januára 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/236/2020 z 26. januára 2022 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 625,70 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. apríla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 4Cdo/236/2020 a jeho uznesením z 26. januára 2022 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovatelia navrhujú napadnuté rozhodnutie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovatelia boli v procesnom postavení žalovaných stranou konania vedeného na Okresnom súde Bardejov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 2 C 142/2015, predmetom ktorého je nárok spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), na vydanie bezdôvodného obohatenia. Podaním z 27. novembra 2016 vzal žalobca žalobu proti sťažovateľom 1 a 2 o zaplatenie sumy 354 eur s príslušenstvom ako bezdôvodné obohatenie za obdobie od 12. marca 2013 do 12. marca 2015 späť a navrhol konanie v tejto časti zastaviť. Na pojednávaní konanom 7. septembra 2018 sťažovatelia 1 a 2 vyslovili so späťvzatím súhlas.

3. Okresný súd rozsudkom zo 7. septembra 2018 rozhodol o zastavení konania v časti požadovaného nároku žalobcu voči sťažovateľom 1 a 2 v sume 354 eur s 8,5 % ročným úrokom z omeškania od 29. októbra 2014 do zaplatenia (výrok I), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok II) a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 % (výrok III). Súd považoval uplatňovanie práva z bezdôvodného obohatenia, ktoré nerieši kolíziu medzi vlastníctvom stavby a vlastníctvom pozemku, a teda nerieši stav právnej neistoty, za udržiavanie protiprávneho stavu, a tým za rozporné s dobrými mravmi. Žalobca nepreukázal, akým spôsobom a na ktorých konkrétnych parcelách je mu bránené vo výkone jeho vlastníckeho práva, a na podporu svojich tvrdení neoznačil a nepredložil žiaden relevantný dôkaz. Vzhľadom na zistený skutkový stav a právne posúdenie, čo sa týka neunesenia dôkazného bremena, považoval súd prvej inštancie návrh na výsluch znalca za nadbytočný, preto ho zamietol.

4. Proti rozsudku okresného súdu žalobca podal odvolanie v rozsahu výrokov o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a o trovách konania. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 22Co/39/2019 zo 14. mája 2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a o trovách konania (výrok I) a žalovaným priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok II).

5. Proti rozsudku krajského súdu žalobca podal dovolanie, keď podľa jeho slov „*odvolacie dôvody sú dané ust. § 432 C.s.p. za použitia ust. § 420 písm. f C.s.p.*“. V dovolaní uviedol, že uplatneným nárokom je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia spočívajúci v tom, že žalovaní užívajú bez právneho dôvodu parcely vo výlučnom vlastníctve žalobcu, pričom výšku bezdôvodného obohatenia žalobca určil s použitím predloženého znaleckého posudku. Podľa dovolateľa rozsudky konajúcich súdov sú prekvapivé, pretože neobjektívne hodnotia zistený skutkový stav a vec nesprávne právne kvalifikujú. Dovolateľ nesúhlasil so závermi oboch súdov, že nemal záujem usporiadať pomery medzi vlastníckymi stavbami a vlastníckymi pozemkami a poukázal na konanie sp. zn. 7C/172/1994, v ktorom navrhol spôsob usporiadania vlastníckych pomerov formou uzavretia nájmu k nehnuteľnostiam, resp. k ich častiam. Ak konajúce súdy poukazujú na ochranu vlastníckeho práva danú ústavou, nemôžu túto ochranu povýšiť na úkor inej ochrany vlastníckeho

práva (bod 33 a nasl. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), čo má za následok okrem iného porušenie zásady rovného postavenia strán konania, pretože žalovaným bola poskytnutá ochrana na úkor ochrany vlastníckeho práva žalobcu.

6. O dovolaní žalobcu najvyšší súd rozhodol napadnutým rozhodnutím, ktorým rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu ako celok (vo všetkých jeho výrokoch) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Konštatoval, že dovolateľ v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) namietal, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je z dôvodu užívania nehnuteľností bez právneho dôvodu žalovanými prekvapivé, a zdôraznil, že ak súdy nižších inštancií poukázali na ochranu vlastníckeho práva vyplývajúcu z ústavy, nemožno túto ochranu povýšiť na úkor inej ochrany vlastníckeho práva, čo malo za následok porušenie zásady rovného postavenia strán. Rovnosť zbraní sa prejavuje ako rovnaká miera možnosti uplatňovania prostriedkov procesného útoku, ale aj procesnej obrany v medziach stanovených Civilným sporovým poriadkom. Súdy nižších inštancií žalobu v prevyšujúcom rozsahu (konanie bolo sčasti zastavené, pozn.) zamietli z dôvodu neunesenia dôkazného bremena žalobcom. V odôvodnení rozhodnutia sa nad rámec zaoberali inými skutkovými okolnosťami, z posúdenia ktorých je evidentné, že ochranu vlastníckeho práva zaručenú ústavou posúdili v prospech žalovaných. Navyše, právo žalobcu domáhať sa súdnej ochrany posúdili ako konanie v rozpore s dobrými mravmi. Dovolací súd nesúhlasil s uvedeným postupom a názorom súdov nižších inštancií, keďže dovolateľ nielenže navrhoval vykonať dôkazy na preukázanie ním tvrdených skutkových okolností, napokon aj dôkazy predložil (napr. znalecký posudok týkajúci sa obvyklej výšky nájomného, listy vlastníctva), ale aj žalovaní navrhovali vykonať dokazovanie na účel zistenia skutočného rozsahu užívania nehnuteľností nad rozsah ich vlastníctva (v spise č. I. ■■■■■), lebo užívanie nehnuteľností vlastnícky patriacich žalobcovi nespochybnili. Záver súdov nižších inštancií o neunesení dôkazného bremena žalobcom preto nemožno považovať za správny, pokiaľ sa náležite nevysporiadali s uplatneným nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia za stavu, keď spornou bola len otázka rozsahu obmedzenia vlastníckeho práva žalobcu, vo vzťahu ku ktorej súdy nižších inštancií nevykonali žiadne dokazovanie. Dovolateľ preto opodstatnene namietal porušenie zásady rovného postavenia strán v spore tým, že i napriek tomu, že v spore predložil návrhy na preukázanie ním tvrdených skutočností, súdy nižších inštancií sa s nimi nezaoberali ani procesným uznesením (okrem navrhovaného výsluchu znalca) o návrhoch na vykonanie dôkazov nerozhodli. I napriek tomu dospeli k záveru o neunesení dôkazného bremena žalobcom. Tento uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP preto zakladá nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť podaného dovolania. K uplatnenej námietke týkajúcej sa tzv. prekvapivého rozhodnutia dovolací súd uviedol, že nezistil jej dôvodnosť, lebo posúdením odvolania odvolacím súdom nedošlo k iným nepredvídateľným záverom, na ktorých by nebolo založené rozhodnutie súdu prvej inštancie. V závere konštatoval, že ani namietané nesprávne právne posúdenie v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustnosť dovolania nezakladá.

III. Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia považujú napadnuté rozhodnutie za svojvoľné a arbitrárne, a preto ústavne neudržateľné. Podľa ich názoru najvyšší súd svojvoľne kreoval procesné úkony strán sporového konania a následne o nich aj rozhodoval.

8. Najvyšší súd postupoval v rozpore s Civilným sporovým poriadkom a v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy, keď napadnutým rozhodnutím zasiahol do časti konania, ktorá nepredstavovala predmet dovolacieho konania, čím zjavne svojvoľne došlo k zrušeniu právoplatného stavu zastavenia časti konania. Napadnutým rozhodnutím zrušil okrem rozsudku krajského súdu aj rozsudok okresného súdu v celosti, teda všetky jeho výroky vrátane výroku o zastavení časti konania, ktoré bolo z dôvodu konsenzu strán sporu zastavené, a nikdy netvorilo predmet odvolania ani predmet dovolacieho konania. Proti prvému výroku rozsudku okresného súdu žalobca nepodal odvolanie, preto ani nemohol podať dovolanie.

9. V prípade sťažovateľov najvyšší súd rozhodol na základe neexistujúceho procesného stavu – dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý v skutočnosti nebol uplatnený. Z podaného dovolania žalobcu nepochybne vyplýva, že dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 432 CSP. Keďže dovolateľ nevymedzil dovolací dôvod tak, ako to vyžaduje § 432 ods. 2 CSP, dovolanie nespĺňalo potrebné náležitosti, preto ani nemohlo zasiahnuť do právoplatného rozsudku krajského súdu a najvyšší súd ho mal odmietnuť. Najvyšší súd tým, že vykonal meritórny dovolací prieskum a rozhodol o dovolaní, ktoré nemalo z dôvodu procesnej neprijateľnosti spôsobilosť zasiahnuť do právoplatného stavu založeného meritórnymi rozsudkami, konal svojvoľne a vyvolal extrémnu nespravodlivosť v podobe zrušenia právoplatného stavu.

10. Sťažovatelia nesúhlasia s tvrdením najvyššieho súdu, že žaloba bola zamietnutá len z dôvodu neunesenia dôkazného bremena. Konajúce súdy žalobu riadne v celom rozsahu preskúmali, žalobcovi bolo umožnené uskutočňovať procesné práva v celom rozsahu, a po meritórnom preskúmaní žalobu posúdili ako nedôvodnú. Okresný súd len podporne ako vedľajší argument vyslovil, že žalobca navyše neunesol dôkazné bremeno ani bremeno tvrdenia (bod 45 rozsudku okresného súdu). Navyše, okresný súd v odôvodnení popisuje celý rad vecných nesprávností, pre ktoré je žalobný nárok už v teoretickej rovine nedôvodný. Najvyšší súd účelovo ignoroval skutočné základné dôvody zamietnutia žaloby a zaoberal sa skutočnosťami ktoré nie sú spôsobilé ovplyvniť výsledok konania, pričom svojou intenzitou ani nemohli dosiahnuť mieru porušenia práva na spravodlivý proces. Podľa názoru sťažovateľov problematiku vecnej správnosti zamietnutia žaloby z dôvodu rozporu s dobrými mravmi je možné subsumovať jedine pod § 432 CSP, teda pod nesprávne právne posúdenie. Najvyšší súd však dovolanie skúmal a rozhodol o ňom, aplikujúc § 420 písm. f) CSP. Navyše, dovolanie celkom zjavne považoval za „tretie odvolanie“ a v dovolacom konaní posudzoval skutkové zistenia súdov nižších inštancií, čo je ústavne neakceptovateľné. Najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania poprel účel a význam dovolacích dôvodov konštruovaných Civilným sporovým poriadkom a jeho osnovou.

11. Tvrdenia najvyššieho súdu, že konajúce súdy okrem navrhovaného výsluchu znalca nerozhodli o návrhoch žalobcu na vykonanie dôkazov, sú v absolútnom rozpore s procesnou realitou. Žalobca v podanom odvolaní namietal, že okresný súd nevykonal výsluch znalca. Žiadne iné námietky ku nevykonaniu dôkazov neuviedol, a to z dôvodu, že všetky navrhované dôkazy okresný súd vykonal.

IV.

Vyjadrenia najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

IV.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

12. Najvyšší súd uvádza, že mu neprislúcha v tomto štádiu posúdenie prípustnosti a dôvodnosti dovolania dopĺňať o nové argumenty, ktorými by reagoval na jednotlivé namietané body ústavnej sťažnosti. Dôvodom zrušenia napadnutých rozhodnutí bolo najmä porušenie zásady rovnosti sporových strán vyplývajúcej z čl. 6 ods. 1 základných princípov Civilného sporového poriadku z dôvodov uvedených v bodoch 15 až 20 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Namietané nesprávne právne posúdenie v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustnosť dovolania nezakladá (bod 23 odôvodnenia napadnutého rozhodnutia). Najvyšší súd ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu.

IV.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Zúčastnená osoba (žalobca, pozn.) vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla, že súd prvej inštancie nevykonal všetky dôkazy, výsluch znalca na stanovenie obvyklej ceny nájmu, ktorú sťažovatelia v priebehu konania spochybňovali. Konajúce súdy označili žalobu za šikanóznú a v rozpore s dobrými mravmi z dôvodu, že by nebolo spravodlivé požadovať od sťažovateľov platenie nájomného. Niet pochyb o tom, kto je vlastníkom a kto je užívateľom nehnuteľností užívaných bez právneho dôvodu. Konajúce súdy vyvinuli úsilie najmä v ochrane vlastníckych práv sťažovateľov, ktorých rodinné domy sú postavené na parcelách žalobcu, neposkytli však ochranu vlastníckeho práva žalobcovi. V tomto prípade bola hrubým spôsobom porušená zásada rovnosti účastníkov konania a zásada rovnosti zbraní. Okresný súd konštatoval neunesenie dôkazného bremena, ktoré však vo svojom rozsudku bližšie neodôvodnil tak, aby bolo zrozumiteľné a preskúmateľné. Sťažovatelia od vydania stavieb v reštitúcii nemali záujem riešiť užívacie pomery, namiesto toho žalobcu zaťažili sporovými konaniami o určenie vlastníckeho práva vydržaním či o zriadenie vecného bremena, v ktorých boli neúspešní. Sťažovateľom nič nebránilo dohodou so žalobcom zriadiť vecné bremeno za odplatu alebo sa domáhať tohto práva súdnou cestou. Možno sa len domnievať, že užívanie dosiahnu iným spôsobom bez akéhokoľvek platenia.

IV.3. Replika sťažovateľov:

14. Sťažovatelia vo svojej replike zotrvali na sťažnostnej argumentácii. Tým, že najvyšší súd bezdôvodne zrušil I. výrok rozsudku okresného súdu, ktorý nadobudol právoplatnosť, a tým záväznosť a zásadnú nemennosť (§ 226 CSP), postupoval arbitrárne a ústavne neudržateľne. Žaloba bola po riadnom prejednaní zamietnutá z dôvodu rozporu s dobrými mravmi. Týmto vykonaným právnym posúdením došlo k vyriešeniu právnej otázky vyplývajúcej z hmotného práva. Dovolateľ však v podanom dovolaní žiadnu právnu otázku neuviedol, preto dovolanie nemá podstatné náležitosti a nemohlo zasiahnuť do právoplatného rozsudku

krajského súdu. Podľa sťažovateľov v žiadnom prípade nedošlo k porušeniu zásady vyplývajúcej z čl. 6 ods. 1 CSP. Tá spočíva v rovnakej miere možnosti uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany. Najvyšší súd uvádza údajné nevykonanie dôkazov, všetky návrhy dovolateľa na vykonanie dôkazov však boli okresným súdom vykonané.

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou sťažnosti je námietka arbitrárnosti a ústavnej neudržateľnosti napadnutého kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým rozhodol o dovolaní žalobcu. Podľa sťažovateľov najvyšší súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania poprel účel a význam dovolacích dôvodov konštruovaných Civilným sporovým poriadkom a napadnutým rozhodnutím dokonca zasiahol aj do tej časti konania, ktorá bola právoplatne zastavená.

16. Ústavný súd zrušujúce rozhodnutia najvyššieho súdu v dovolacom konaní podrobuje ústavnému prieskumu len výnimočne. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky zo zásady prieskumu len právoplatných rozhodnutí, ktorými sa konanie meritórne končí, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa. K preskúmaniu kasačného rozhodnutia potom môže dôjsť len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich súdne konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (I. ÚS 213/2017, III. ÚS 541/2015), ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

17. Podľa názoru ústavného súdu k obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj to, aby účastník konania nebol vystavený účinkom pre neho nepriaznivého rozhodnutia mimoriadneho opravného súdu, ak neboli splnené ústavné a zákonom ustanovené predpoklady na to, aby opravný súd vo veci konal a rozhodoval. Ak takýto opravný súd koná a rozhoduje napriek tomu, že neboli splnené zákonom ustanovené predpoklady prípustnosti na jeho postup v opravnom konaní (čl. 46 ods. 4 ústavy a čl. 51 ods. 1 ústavy) a prelomí právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, porušuje základné právo na súdnu ochranu toho účastníka, ktorý sa po rozhodnutí opravného súdu v takom prípade dostáva do nepriaznivejšej pozície, než v ktorej bol pred takým rozhodnutím opravného súdu. Porušenie princípov spravodlivého procesu spočíva preto v takom postupe a rozhodnutí mimoriadneho opravného súdu, ktorými sa nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku zrušuje právoplatné rozhodnutie a vec účastníka sa dostáva opätovne pred súd, ktorý musí o veci znovu konať a rozhodovať, pretože to vytvára opätovne stav právnej neistoty, ktorá už bola nastolená právoplatným rozhodnutím súdu nižšieho stupňa (II. ÚS 172/03).

18. Podľa § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

19. Podľa § 431 dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

20. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

21. Ústavný súd v prvom rade konštatuje dôvodnosť námietky sťažovateľov 1 a 2, že zrušením rozsudku okresného súdu ako celku najvyšší súd neprípustne zasiahol do tej časti konania, ktorá bola právoplatne zastavená. Keďže žalobca podal odvolanie len proti II. a III. výroku rozsudku okresného súdu, teda I. výrok rozsudku okresného súdu o zastavení časti konania nebol rozhodnutím odvolacieho súdu dotknutý, nemohol byť ani predmetom dovolacieho konania (§ 419 CSP). Najvyšší súd preto zrušením rozsudku okresného súdu vo všetkých jeho výrokoch (teda aj vo výroku o čiastočnom zastavení konania) svojvoľne a neprípustne zasiahol do princípu právnej istoty sťažovateľov 1 a 2 nastolenej právoplatným rozhodnutím súdu.

22. Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd, posudzujúc dovolanie žalobcu podľa jeho obsahu, konštatoval, že dovolateľ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP a v súvislosti s týmto dovolacím dôvodom namietal aj nesprávne právne posúdenie.

23. Pre prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP je potrebné, aby rozhodnutie trpelo niektorou z väd zmätočnosti. Dovolanie z dôvodu tzv. väd zmätočnosti (§ 420 CSP) možno odôvodniť existenciou takejto vady. Vady zmätočnosti sú zároveň dovolacím dôvodom podľa § 431 CSP, ktorý musí byť vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 ods. 2 CSP. Z dovolania musí byť jasné nielen to, z akých dovolacích dôvodov sa rozhodnutie napáda, ale dovolateľ musí zároveň uviesť aj to, na základe akých skutočností má za to, že tento dovolací dôvod je daný. Tieto dôvody by mali byť dostatočne individualizované a špecifikované (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarčinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 1397).

24. Ústavný súd si uvedomuje, že v ostatnom období viackrát vyslovil porušenie základných práv v dôsledku nadmerne formalistických prístupov najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho k posudzovaniu obsahu dovolaní sťažovateľov. Dôsledné napĺňanie požiadavky, aby najvyšší súd odmietol formalizmus pri rozhodovaní v dovolacom konaní (teda, aby „nezatváral oči“ pred tým, čo je v dovolaní namietané), však nemôže dospieť do polohy opačného extrému, keď najvyšší súd v dovolaní „nájde“ aj kritiku, ktorú v ňom dovolateľ v skutočnosti nevyjadril. Ústavný súd už opakovane judikoval, že úlohou najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho je pokúsiť sa autenticky porozumieť dovolateľovi – jeho textu ako celku, ale na druhej strane nemožno dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc (I. ÚS 336/2019, III. ÚS 580/2021, III. ÚS 198/2022). Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky (porov. tiež Hlušák, M. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 6/2017 zo 6. 3. 2017 In. Súkromné právo 3/2017, s. 129; Gešková, K. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 158/2017 –

odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a/ako otázka zásadného právneho významu. In. Súkromné právo 4/2018, s. 170).

25. Už len z rekapitulácie obsahu dovolania v naratívnej časti jeho napadnutého uznesenia (bod 3) vyplýva, že podľa najvyššieho súdu bola prípustnosť dovolania založená na § 420 písm. f) CSP, pričom „v tejto súvislosti namietala (dovolateľka, pozn.) nesprávne právne posúdenie veci. Podľa názoru dovolateľky závery súdov nižších inštancií sú prekvapivé, pretože neobjektívne hodnotia zistený skutkový stav. Nesúhlasila s tvrdením súdu, že nemala záujem usporiadať pomery medzi vlastníckmi stavieb a vlastníckmi pozemkov. Poukázala na konanie vedené pod sp. zn. 7 C 172/1994 o vypratanie nehnuteľností, v ktorom navrhla spôsob usporiadania vlastníckych pomerov vo forme uzavretia nájmu k nehnuteľnostiam, resp. časti nehnuteľnosti vlastníckym právom patriacim žalobkyni v rozsahu podľa žalovaných ich prístupu k studni, aj keď rodinné domy sú napojené na verejný vodovod. Podotkla, že ak súdy nižších inštancií poukázali na ochranu vlastníckeho práva danú ústavou, nemôžu túto ochranu povýšiť na úkor inej ochrany vlastníckeho práva, ako na to poukázal odvolací súd v bode 33 odôvodnenia, čo malo za následok okrem iného aj porušenie zásady rovného postavenia strán v spore.“.

26. Po preskúmaní obsahu dovolania nachádzajúceho sa vo vyžiadanom súdnom spise ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd z neho napriek tomu, že dovolateľ v dovolaní ním tvrdený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nevymedzil v súlade s § 431 ods. 2 CSP, teda neuviedol, v čom spočíva táto vada, vyabstrahoval, že tento dovolací dôvod má spočívať v porušení zásady rovného postavenia strán v spore tým, že napriek žalobcom predloženým návrhom na vykonanie dôkazov sa konajúce súdy týmito návrhmi nezaoberali ani o nich nerozhodli. Ústavný súd je toho názoru, že ide o deformovanú interpretáciu skutočného obsahu dovolania žalobcu. Dovolateľ totiž v dovolaní nenamietal, že by mu súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jemu patriace procesné práva, a už vôbec nenamietal, že sa nezaoberali jeho návrhmi na vykonanie dôkazov, o ktorých nerozhodli.

27. Z obsahu dovolania podľa názoru ústavného súdu jednoznačne vyplýva, že dovolateľ argumentoval porušením „zásady rovného postavenia strán konania“ v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci konajúcimi súdmi, poukazujúc na ústavnú ochranu poskytovanú všetkým vlastníkom. Inak povedané, dovolateľ namietal, že konajúce súdy zamietnutím jeho žaloby uprednostnili ochranu vlastníckeho práva žalovaných pred ochranou jeho vlastníctva. Z pohľadu terminológie Civilného sporového poriadku a zákonodarcom zavedenej kategorizácie dovolacích dôvodov teda dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci, ktoré zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania podľa § 421 CSP, nie podľa § 420 písm. f) CSP (čo *in abstracto* potvrdzuje i samotný najvyšší súd v bode 23 odôvodnenia svojho uznesenia). Skutočnosť, že by namietal porušenie zásady rovnosti strán v spore z hľadiska možnosti uplatňovania svojich procesných práv (ako to predpokladá čl. 6 ods. 1 CSP), z predmetného dovolania nevyplýva. Ústavný súd preto považuje záver najvyššieho súdu v napadnutom rozhodnutí, podľa ktorého dovolateľom uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP zakladá nielen prípustnosť, ale aj dôvodnosť podaného dovolania, za ústavne neudržateľný. Najvyšší súd nerešpektovaním zákonných predpokladov prípustnosti dovolania žalobcu (§ 431 ods. 2, § 440 CSP) a deformovanou interpretáciou jeho skutočného obsahu ústavne neakceptovateľným spôsobom prelomil zásadu záväznosti a nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia, dôsledkom čoho bolo porušenie princípu právnej istoty sťažovateľov nastolenej právoplatným a vykonateľným rozhodnutím odvolacieho

súdu. Ústavný súd preto vyslovil, že postupom najvyššieho súdu v konaní o spornom dovolaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

28. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľov na zrušenie rozhodnutia o dovolaní a vrátenie veci najvyššiemu súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku nálezu), keďže ústavne vadný postup najvyššieho súdu bol zavŕšený jeho kasačným uznesením. Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania, ktorý si v sťažnosti uplatnili, trovy konania však nevyčíslili.

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Základná sadzba odmeny sa pri zastupovaní dvoch a viacerých sťažovateľov znižuje o 50 % (§ 13 ods. 2 vyhlášky), teda na sumu 96,75 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu a stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu). Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby u piatich sťažovateľov ($96,75 \times 15 = 1\,451,25$ eur + režijný paušál $11,63 \times 15 = 174,45$ eur) predstavuje 1 625,70 eur (bod 3 výroku nálezu). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu